

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สนใจที่จะศึกษาโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพราะเป็นวิธีการที่มุ่งทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางสังคม สามารถสะท้อนทำให้ผู้ศึกษาเห็นถึงการก่อเกิด พลวัต กระบวนการผลิตซ้ำ ของกระบวนการทุนทางสังคม และเป็นการสร้างองค์ความรู้จากรากฐาน บริบททางสังคมของชุมชน ตลอดจนสามารถปรับปรุงกรอบแนวคิด วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัย สังเคราะห์ข้อมูลอาจค้นพบตลอดช่วงการศึกษาเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งได้แก่ธรรมชาติการก่อเกิดของทุนทางสังคม ในมิติ และภายใต้เงื่อนไขภายในชุมชน และภายนอก ทั้งนี้แม้ว่ามีนักวิชาการได้ให้ความหมายของทุนทางสังคมไว้บ้างแล้วอย่างหลากหลายมิติก็ตาม ชุมชนไทยในระดับจุลภาคที่เป็นกรณีศึกษาให้ความหมาย และนำทุนทางสังคมของชุมชนมาใช้ ในประเด็นต่าง ๆ อย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมในชุมชน ซึ่งทุนทางสังคมสามารถมีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนได้หรือไม่อย่างไร และขณะเดียวกันบทบาทดังกล่าวสามารถดำเนินได้ภายใต้เงื่อนไข ปัจจัยทางสังคมของชุมชนอย่างไร เพื่อที่จะสามารถหาตัวบ่งชี้ของทุนทางสังคมของชุมชนในการป้องกันแก้ไข ปัญหาอาชญากรรม และหากพิสูจน์พบว่าทุนทางสังคมสามารถมีบทบาท ควบคุมอาชญากรรมได้ จะต้องมียุทธศาสตร์หรือมาตรการต่อชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะพัฒนาหรือส่งเสริมทุนทางสังคมในการควบคุมอาชญากรรมได้ต่อไปภายใต้เงื่อนไขนั้น ๆ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ซึ่งสนใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อน เกิดจากการแสดงพฤติกรรมระหว่างปัจเจกบุคคลที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกัน ภายใต้มิติทางสังคมหลายมิติ ดังนั้นการศึกษาและทำความเข้าใจถึงการให้ความหมายของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวของบุคคลนั้น ๆ และเชื่อมโยงถึงวิถีคิด และการแสดงพฤติกรรม โดยการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมโดยการสร้างทฤษฎีฐานรากมีความเชื่อพื้นฐานที่ว่า "การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จะต้องเข้าใจต่อการให้ความหมาย (Meaning) ต่อสิ่งนั้นก่อน เพราะความเข้าใจต่อการให้ความหมายของคนจะสามารถอธิบายถึงความคิด และพฤติกรรมของคนเหล่านั้นได้ (นาถภรณ์ หนวานนท์, 2539, น. 102) และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาคือ การทำความเข้าใจ

บนมุมมองของบุคคลดังกล่าว จึงจะสามารถทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น ๆ ได้ อย่างลึกซึ้ง ว่ามีเงื่อนไขปัจจัยอย่างไร การศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพจึงต้องมุ่งเก็บข้อมูลที่ หลากหลายและรอบด้าน นำมาตีความเชื่อมโยง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ เพื่อสร้างเป็นข้อสรุป เชิงทฤษฎีที่จะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้กำหนด ขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ช่วงที่ 1 ตรวจสอบเอกสาร ทบทวนองค์ความรู้ แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม แนวคิดทาง อาชญวิทยา เกี่ยวกับอาชญากรรมในชุมชน

ช่วงที่ 2 ดำเนินการการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาชุมชนแต่ละ ลักษณะถึงวิถีชีวิต สังคม ชุมชน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และองค์กรเอกชน เพื่อเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน ความคิด ความเชื่อ และข้อมูลเชิงคุณภาพด้านต่าง ๆ

ช่วงที่ 3 จะเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาในประเด็นการกระทำของทุนทางสังคม ในมิติ ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษาในการศึกษาปรากฏการณ์ การก่อเกิด และกระบวนการทุนทางสังคมในชุมชน ตลอดจนบทบาทของทุนทางสังคม ในการป้องกัน แก้ไข และควบคุมอาชญากรรมในชุมชนนั้น จะใช้วิธีการเพื่อให้ได้มาของข้อมูลตามเทคนิควิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ โดยเน้นเพื่อการได้มาของเนื้อหาของข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการศึกษามากกว่า การเน้นให้ผู้ให้ข้อมูล กล่าวคือจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ตรวจสอบเอกสาร การสังเกต อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การศึกษาประวัติชุมชน และบุคคล

ข้อมูลที่ต้องการจัดเก็บ เบื้องต้นได้แก่

1. ข้อมูลแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคมในชุมชน จึงหาจากข้อมูลทุติยภูมิ หนังสือ เอกสารตำรา บทความ รายงานการวิจัย ตลอดจน จาก internet ฯลฯ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมภาคสนาม

2.1 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน

2.2 การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยไม่ได้ระบุจำนวนผู้ให้ข้อมูลดำเนินการจนได้ข้อมูล ครบถ้วน

- 1) ผู้นำชุมชน เพื่อเข้าใจในลักษณะกิจกรรม ของชุมชน จำนวนกลุ่มในชุมชน ที่มี การดำเนินการ
- 2) การสนทนากลุ่ม Group Discussion ในประเด็นการให้ความหมายของ ปัญหาอาชญากรรม และการแก้ไขปัญหาในชุมชน รวมทั้งการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของชุมชน
- 3) การสัมภาษณ์ Key Informant ในชุมชน ประวัติบุคคล และชุมชน โดยจะใช้วิธีการ Snow-ball Technique

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต ก็เพื่อเป็นการรวบรวมรายละเอียดของปรากฏการณ์ และกระบวนการ ทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน การตีความโดยอาศัยการบรรยายเหตุการณ์ เล่าประสบการณ์ ชีวิต ของผู้ให้ข้อมูล จะนำไปสู่การให้คำอธิบายสาเหตุ เงื่อนไขปัจจัยของพฤติกรรม และความสัมพันธ์ ทางสังคมที่เกิดขึ้น

การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ในการศึกษาได้กำหนดการเลือกผู้ให้ ข้อมูล (Key Informant) ในลักษณะเปิดกว้างไว้แต่สอดคล้องกับกรอบคิดในการศึกษา อาทิ

- 1) ผู้นำชุมชนระดับต่าง ๆ ในชุมชนที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อปรากฏการณ์ทางสังคมในชุมชนใน ประเด็นศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. หรือ ผู้นำกลุ่มอาชีพ องค์กรชุมชน และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้อาวุโส พระสงฆ์ เป็นต้น
- 2) ชาวชุมชน กลุ่มต่าง ๆ ผู้หญิง เด็ก เยาวชน โดยคำนึงถึงความหลากหลายของการให้ความหมาย ของปรากฏการณ์ ตาม บทบาท เพศ อายุ อาชีพ ความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ เพื่อจะได้สะท้อน มุมมอง ความคิด ความเชื่อ เพื่อที่ผู้ศึกษาจะได้มาเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่ได้ทำการ ทบทวนมา และทฤษฎีฐานรากที่ได้จากการศึกษา ดังนั้นในเบื้องต้นจึงยังไม่ได้กำหนดกลุ่ม หรือ เจาะจงจำนวนผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจน ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลรายแรก จะถูกนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ สร้างเป็น Model และข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าต้องการข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลรายต่อ ๆ ไป อย่างไร จนสามารถเห็นแบบแผนของข้อมูลที่ซ้ำกัน และมีความแน่นอนแม้ว่าจะมีข้อมูลเพิ่มเติมก็ ไม่ได้ก่อให้เกิดแบบแผนที่ต่างออกไป จนสามารถสร้างเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีได้

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาแสดงตัวในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และนักศึกษาที่มีความ สนใจในกระบวนการชุมชน ที่เอื้อต่อการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน เข้าชุมชนในลักษณะ ของการเข้ามาขอความรู้ โดยมุ่งตรงไปที่ผู้นำที่เป็นทางการชุมชนที่มีฐานภาพได้รับการยอมรับจาก ภายนอกก่อน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกท่านเหล่านี้

ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 8 เดือน (ก.ค. 2548 - ก.พ. 2549)

พื้นที่ชุมชนศึกษา

การเลือกพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นพื้นที่ ที่ผู้ศึกษา ต้องการหาคำตอบของคำอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ผู้ศึกษาได้พยายามดำเนินการเลือก พื้นที่อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับประเด็นศึกษา และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใน พื้นที่ที่ผ่านมา ก่อนการเลือกพื้นที่ศึกษา ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเดินทางไปแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้นำ ชุมชนในพื้นที่ ที่ได้รับการยอมรับจากภายนอกกว่ามีความพร้อมในการบริหารจัดการชุมชนด้วย ตนเอง เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งการขอคำแนะนำจากนักวิชาการ หลายท่าน และผู้ศึกษาได้ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชนท้องถิ่น (พอช.) โดยผู้ศึกษาได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจาก ชุมชนดังต่อไปนี้

1. ภาคเหนือ

1) ตำบลหัวเสือ	อำเภอแม่ทะ	จังหวัดลำปาง
2) ตำบลนายาง	กิ่งอำเภอสบปราบ	จังหวัดลำปาง
3) ตำบลน้ำเกีฮิน	กิ่งอำเภอภูเพียง	จังหวัดน่าน
4) ตำบลนาบึง	กิ่งอำเภอภูเพียง	จังหวัดน่าน
5) ตำบลศรีสะเกษ	อำเภอนาน้อย	จังหวัดน่าน
6) ตำบลคุยบ้านโอง	อำเภอพรานกระต่าย	จังหวัดกำแพงเพชร

2. ภาคกลาง

1) ตำบลประดู่ยืน	อำเภอลานสัก	จังหวัดอุทัยธานี
2) ตำบลบางเจ้าฉ่า	อำเภอโพธิ์ทอง	จังหวัดอ่างทอง

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) ตำบลดอยนางหงส์	อำเภอเรณูนคร	จังหวัดนครพนม
2) เครือข่ายอินแปลง	อำเภอกุดขาด	จังหวัดสกลนคร
3) ตำบลนาโง้ง	อำเภอกุดชุม	จังหวัดยโสธร

4. ภาคใต้

1) ตำบลไม้เรียง	อำเภอฉวาง	จังหวัดนครศรีธรรมราช
2) ตำบลบ้านต้นยวน	อำเภอพนม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยความสำเร็จของชุมชนข้างต้น ในการจัดการปัญหาของตัวเองได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งเป็นชุมชนต้นแบบในการจัดทำแผนชีวิตชุมชน สะท้อนถึงการมีทุนทางสังคม จากเงื่อนไขด้านเวลา ศักยภาพของผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาในชุมชน 3 แห่งจากข้างต้น โดยมีได้มีเป้าหมายที่จะให้เป็นตัวแทนของการศึกษาทุนทางสังคมชุมชนอื่นใด แต่มุ่งศึกษาในฐานะเป็นชุมชนที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น และสถานการณ์ด้าน อาชญากรรม ของทั้ง 3 ชุมชน ที่มีความหลากหลายในบางแง่มุม และประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยทั้ง 3 ชุมชนนี้ได้รับว่ามีความเข้มแข็ง มีประสบการณ์ ของการเกิดขึ้น และผลผลิตซ้ำของทุนทางสังคม ผ่านประสบการณ์การจัดระเบียบชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาในชุมชน ซึ่งอาจเทียบเคียงได้ในฐานะเป็น เงื่อนไขสาเหตุหนึ่งของการเกิดอาชญากรรม ทำให้ผู้ศึกษาเชื่อว่าจะทำให้เข้าใจในกระบวนการทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นได้

ชุมชน และการเข้าสู่พื้นที่ศึกษา

ผู้ศึกษาได้เลือก ตำบลนาบึง อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน ตำบลไม้เรียง อำเภอดงยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทองเป็นกรณีศึกษาปรากฏการณ์ทุนทางสังคมกับการป้องกันอาชญากรรม จากการศึกษาได้มีโอกาสสำรวจพื้นที่ก่อนเข้าสู่ชุมชนจริง จึงทำให้ความคุ้นเคยกับพื้นที่ และสามารถสื่อสารกับผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลคนแรก ๆ ให้เข้าใจประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษา

หมู่บ้านม่วงใหม่ ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอกุเพียง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในจังหวัดน่านที่ห่างจากอำเภอกุเพียง ประมาณ 10 กิโลเมตร ทางเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง ไม่มีรถประจำทางวิ่งผ่าน เป็นหมู่บ้านที่อายุอย่างน้อยกว่า 80 ปี มาแล้ว ปัจจุบันมีประชากรประมาณ 150 หลังคาเรือน ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเป็นการทำนา และการปลูกข้าวโพด เป็นหลัก พื้นที่หมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์พอประมาณ มีแหล่งน้ำธรรมชาติและอ่างเก็บน้ำแม่ดี๊ด ซึ่งเป็นอ่างเก็บน้ำตามโครงการพระราชดำริ หมู่บ้านดงหรือบ้านดงเป็นหมู่บ้านที่ผ่านปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาด การนำผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาด และปัญหายาเสพติด การดื่มสุรา ของคนในชุมชน จนเกิดปัญหาในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะวิวาท การลัดเล็ดขโมยน้อย นอกจากนี้ยังเกิดจากปัญหาค่านิยมที่ฟุ่มเฟือยจากภายนอก เพราะตำบลนาบึงเป็นตำบลที่อยู่ใกล้เมืองน่าน วิถีชีวิตบางส่วนแบบกึ่งเมือง กึ่งชนบท ชาวตำบลนาบึงผ่านประสบการณ์การระดมความคิด เรียนรู้ปัญหาของคนในชุมชนร่วมกัน จนสามารถจัดการกับปัญหาสังคม อาทิ ยาเสพติดจนได้เป็นตำบลตัวอย่างในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ตำบลไม้เรียงเป็นชุมชนเก่าแก่ มาตั้งแต่ก่อนรัชกาลที่ 5 ตำบลไม้เรียง ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาคุนย แต่เดิมมีราษฎรอาศัยอยู่ไม่กี่ครัวเรือน ต่อมาชุมชนได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจนมีจำนวนประชากรมากพอที่จะสามารถจัดตั้งเป็นตำบลได้ เจ้าหน้าที่ได้เดินทางมาสำรวจภูมิประเทศของพื้นที่ได้มองเห็นทิวแถวของต้นไม้เรียงรายกันเป็นแถวจากริมทุ่งไปจดยังยอดเขา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดูแล้วเป็นระเบียบสวยงามมาก จึงได้เสนอชื่อในที่ประชุมอำเภอ ที่ประชุมมีความเห็นชอบให้ชื่อตำบลไม้เรียง ซึ่งเป็นชื่อของตำบลนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนต้นไม้ที่ขึ้นเรียงเป็นแถวก็ได้ถูกชาวบ้านแผ้วฟางป่า เพื่อที่จะใช้เป็นพื้นที่ทำไร่ ทำสวน และพื้นที่ทำสวนยางพาราแทน ชุมชนไม้เรียงนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ การทำนาข้าว และการทำสวนผลไม้ ในลักษณะการปลูกพืชแบบเชิงเดี่ยวเกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนโดยเฉพาะราคาของพารา ชาวบ้านจึงมีการรวมกลุ่มรวมพลังกันต่อสู้ในเรื่องราคาอยู่ตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเข้ามาช่วย ตั้งเป็นกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชนไม้เรียง เพื่อเป็นทางเลือกและทางรอดของคนในชุมชน จึงทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมแรกที่ตั้งขึ้นเป็นโรงงานแปรรูปยางพารา และการทำแผนชุมชน สภาผู้นำชุมชน จากการมองเห็นปัญหาจากการพูดคุยกันกลุ่มเล็ก ๆ วงสภากาแฟ และทำการหาข้อมูลจากการสอบถามการสำรวจข้อมูลชุมชนกันอย่างจริงจัง แล้วแลกเปลี่ยนพูดคุยกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหา นำไปทดลองทำ ซึ่งภายหลังกระบวนการทำอย่างนี้ ภาครัฐได้ถอดแบบและนำไปปฏิบัติในลักษณะของการทำแผนชุมชน และขอให้ชุมชนจัดกระบวนการ โดยใช้วิทยากรจาก ต.ไม้เรียง ไปช่วยให้ความรู้แก่ชาวบ้านในตำบลอื่น ทำให้เกิดผู้นำใหม่ใน 135 ตำบล ทั่วประเทศ

พื้นที่ที่เลือกมาเป็นพื้นที่ที่จะทำการศึกษา ผู้ศึกษามีได้ตั้งใจ หรือมีกรอบในการกำหนดให้เป็นพื้นที่ศึกษาโดยพิจารณาในฐานะ มีคนในชุมชนมีประสบการณ์ในการจัดการชุมชนในประเด็นปัญหาต่าง ๆ การบริหารกิจกรรมภายในชุมชนของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ประกอบการการรมมีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากคนใน และภายนอกชุมชน

การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการเก็บข้อมูล คณะทำงานใช้วิธีการสำรวจตัวเรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และทาง Internet
2. วิธีรับฟังความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. เก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการศึกษาในพื้นที่ ใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม จาก Key Informants ในพื้นที่

วิธีการประมวลผล/สังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าทั้งหมด มาประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์

การทำงานในลักษณะดังกล่าว จะแบ่งการทำงานเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการเริ่มต้นของการวิจัย ระยะที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่อยู่ระหว่างทำการวิจัย และระยะที่ 3 เป็นช่วงเวลาที่งานวิจัยได้เสร็จสิ้นการจัดทำร่างสุดท้าย (The final draft report) เพื่อจัดเตรียมเสนอรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การเขียนรายงานและผลการศึกษา

การศึกษาทูลทางสังคมกับการป้องกันอาชญากรรม ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ จากข้อมูลหลักของชุมชน 3 ตำบล (ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และตำบลบางเจ้าฉ่า อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง) รวมทั้งการนำข้อมูลบางส่วนจากบางชุมชนที่ผู้ศึกษามีโอกาสเข้าไปเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ อีกทั้งการนำข้อมูลข้อค้นพบของงานชุมชน จากงานวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ เพื่อตอบคำถามวิจัยในครั้งนี้อย่างต้องการศึกษาทูลทางสังคมในชุมชน ว่ามีธรรมชาติการก่อเกิด ในมิติและภายใต้เงื่อนไขของชุมชนอย่างไร และมีการนำกระบวนการทูลทางสังคมของชุมชนมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการทดสอบทฤษฎีอาชญาวิทยา และกระบวนการทัศน์ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน และมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการได้แก่ 1) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ การก่อเกิด และกระบวนการทูลทางสังคมในชุมชน 2) เพื่อศึกษากระบวนการทูลทางสังคม ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

ซึ่งประเด็นผลการศึกษาที่ได้มาจาก ชุมชนทั้ง 2 แห่ง ที่แม้มิใช่ภาพตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านไทยในภาพรวมก็ตาม แต่เป็นรูปธรรมของการนำเสนอแนวคิดทูลทางสังคม ในฐานะเป็นเครื่องมือที่ได้นำมาซึ่งการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนให้ดำเนินอยู่ได้อย่างมีความสุข บนฐานของทรัพยากรทั้งทางกายภาพ ทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ และผ่านประสบการณ์ของการต่อสู้เพื่อการดำรงอยู่ได้ภายใต้สภาพการณ์แวดล้อม โดยผ่านการลองผิดลองถูกจนสามารถสร้างระบบความรู้ที่สอดคล้องกับกับระบบนิเวศน์ของชุมชน และถ่ายทอดไปยังรุ่นคน ระบบความรู้ที่ชุมชนได้ร่วมกันสร้างขึ้นเกิดจากความสัมพันธ์ของคนกับธรรมชาติ ก่อให้เกิดระบบความสัมพันธ์ของสังคมชุมชนในแต่ละช่วงเวลา เป็นระบบการแลกเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอด ที่ไม่เคยหยุดนิ่งมีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เกิดเป็นความหลักประกันในการผลิต การบริโภค และความปลอดภัยในการดำรงชีวิต การศึกษาในครั้งนี้จึงตั้งใจจะนำเสนอ ทูลทาง

สังคมในบริบทดั้งเดิมของชุมชน ที่ดำรงอยู่ได้โดยการพึ่งพิงธรรมชาติ และทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้งระบบความรู้ที่คนในชุมชนสร้างขึ้น และกฎเกณฑ์ กติกา จารีตประเพณี รวมถึงระบบการจัดสรรทรัพยากร ที่ชุมชนปฏิบัติและเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจการนำทุนทางสังคมดังกล่าวนี้มาใช้ในประเด็นการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่ผ่านมา และแม้เมื่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากการกระทบจากภายนอกที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนสามารถพลิกฟื้น และบูรณาการชุมชน รวมทั้งสร้างระบบความสัมพันธ์ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน นำความรู้สมัยใหม่ ดังที่กล่าวมาแล้วชุมชนที่คัดเลือกมาเป็นเป้าหมายในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ตำบลนาบึง จังหวัดน่าน และตำบลไม้เรียง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากใน บริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ตลอดจนภูมิภาคที่ชุมชนทั้งสองแห่งตั้งอยู่ การศึกษาในครั้งนี้จึงไม่ได้ตั้งใจที่จะนำเสนอเพื่อการเปรียบเทียบชุมชนทั้งสองแห่งนี้แต่อย่างใด โดยจะได้นำเสนอถึงการก่อเกิดของชุมชน และสถานะของทุนทางสังคมภายในเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และรูปธรรมของทุนทางสังคมกับปัญหาอาชญากรรม